

Utjecaj gospodarstva na okoliš

Baketarić, Anamaria

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:876281>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Juraj Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANAMARIA BAKETARIĆ

UTJECAJ GOSPODARSTVA NA OKOLIŠ

Završni rad

Pula, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

ANAMARIA BAKETARIĆ
UTJECAJ GOSPODARSTVA NA OKOLIŠ

Završni rad

JMBAG: 0303074330, redoviti student / redovita studentica

Studijski smjer: Financijski menadžment

Predmet: Gospodarstvo Hrvatske

Znanstveno područje: Društvena znanost

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Opća ekonomija

Mentorica: izv.prof.dr.sc.Kristina Afrić Rakitovac

Pula, rujan 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Anamaria Baketarić, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera Financijski menadžment, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Anamaria Baketarić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Utjecaj gospodarstva na okoliš“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. MEĐUOVISNOST GOSPODARSTVA I OKOLIŠA	3
2.1. Međuovisnost kakvoće okoliša i veličine bruto domaćeg proizvoda	6
2.2. Ograničenje gospodarskog rasta zbog razvoja prirodnih resursa	8
2.3. Ograničenje gospodarskog rasta zbog zaštite okoliša	11
3. UTJECAJ STANOVNIŠTVA I POJEDINIH GOSPODARSKIH GRANA NA OKOLIŠ	14
3.1. Utjecaj razvoja stanovništva na okoliš	14
3.2. Utjecaj razvoja industrije i tehnologije na okoliš.....	15
3.3. Utjecaj razvoja poljoprivrede na okoliš.....	17
3.4. Utjecaj prometa na okoliš	19
3.5. Masovni rast turizma	20
4. POSLJEDICE ONEČIŠĆENJA OKOLIŠA	23
4.1. Ekološki „bumerang“ na neodgovorno ponašanje čovjeka	24
4.2. Nedovoljna ekološka svijesti	25
5. ODRŽIVI RAZVOJ.....	27
5.1. Pojmovno određivanje	27
5.2. Ciljevi održiva razvoja 2030	30
5.3. Društveno odgovorno poslovanje	31
6. ZAKLJUČAK.....	34

LITERATURA

POPIS SLIKA

SAŽETAK

SUMMARY

1. UVOD

Tema ovog završnog rada je utjecaj gospodarstva na okoliš. Cilj rada je ukazati na dugoročne posljedice gospodarskih procesa na okoliš, kada se upravljanje gospodarstvom temelji na neodrživim i neodgovornim poslovnim načelima i politikama. Gospodarstvo i okoliš su odavno u vezi jedan s drugim i oduvijek se je nastojao uskladiti taj odnos. Čovječanstvo je suočeno sa ozbiljnim problemom onečišćenja okoliša. Od same pojave čovjeka počinje proces njegove prilagodbe sa prirodom. U početku su promjene na okoliš bile neznatne, no sa razvojem tehnologije i porastom zahtjeva stanovništva dolazi se sve većih onečišćenja koje postoje osobito intenzivno tijekom druge polovice 20. stoljeća do danas.

Rad se, pored Uvoda i Zaključka, sastoji od četiri poglavlja.

U prvom poglavlju rada razmatra se sam odnos gospodarstva i okoliša. Čovjek i okoliš ne djeluju ovisno u svim pogledima, a njihov odnos proizlazi iz stvaranja kapitala. Gospodarstvo i njezine djelatnosti mogu imati pozitivne i negativne učinke na blagostanje ljudi, odnosno mogu djelovati i na povećanje i na smanjenje korisnosti.

U drugom poglavlju prikazati će se kakav učinak stanovništvo ostavlja na prirodu, te kako je razvojem pojedinih gospodarskih grana došlo do onečišćenja prirode. Zbog sve većeg rasta populacije te njegovog djelovanja na okoliš kroz razvoj industrije, prometa, poljoprivrede i dr. narušava se prirodne raznolikosti i stavlja se veliki pritiska na okoliš.

U trećem poglavlju govoriti će se o najznačajnijim problemima koje su nastali razvojem čovječanstva i povećanim zahtjevima, ekološkim problemima, nedovoljnoj osviještenosti i o problemima koje stvara priroda vraćajući nam za naše neodgovorno ponašanje. Djelovanjem čovjeka na okoliš mogu nastati ozbiljni problemi za okoliš, koji mu se s vremenom vraćaju u obliku elementarnih nepogoda kao što su: poplave, erozija tla, suše, i dr.

U posljednjem poglavlju obrađuje pojam održivog razvoja, koja su načela održivog razvoja, čemu bi održiv razvoj trebao težiti te prikaz koncepcije društveno odgovornog poslovanja. Održivim razvojem moguće je riješiti društvene i gospodarske krize i samim

time smanjiti razliku između društveno bogatog i siromašnog stanovništva. Koncept održivog razvoja odnosi se na ravnotežu gospodarskih učinaka, pravednih društvenih odnosa, očuvanja okoliša i mudrog korištenja prirodnih resursa. Nadalje, društveno odgovoran poslovanje ne znači samo ispunjavanje zakonskih obveza nego i dobrovoljno prihvaćanje principa održivosti i ulaganje u ljude, zajednicu, okoliš i zaštitu ekosustava.

U završnom radu koriste se metode analize, metoda sinteze, metoda indukcije i dedukcije te metoda deskripcije.

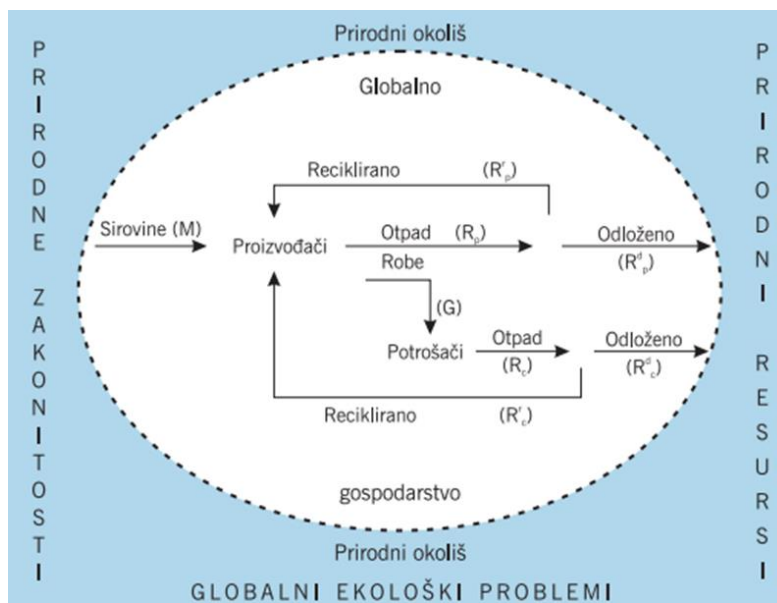
2. MEĐUOVISNOST GOSPODARSTVA I OKOLIŠA

Gospodarstvo je prije svega znanstvena disciplina koja proučava određenu zajednicu pri njezinom upotrebljavanju oskudnih resurse prilikom proizvodnje korisne robe i njezine podjele među različitim skupinama u zajednici.

Sam okoliš pruža različite usluge gospodarskom sustavu i svim živim bićima na Zemlji, a kao temeljne funkcije gospodarstva uzimaju se:

- opskrba obnovljivih i neobnovljivih resursima koje ulaze u proces proizvodnje,
- pružanje estetskih i prostornih usluga, te
- asimilacija otpada (s tima da okoliš ima ograničen kapacitet izjednačenja).¹

Slika 1: Međuodnos gospodarstva i okoliša

Izvor: Črnjar, M.; Črnjar, K. (2009): Menadžment održivog razvoja: ekonomija, ekologija, zaštita okoliša, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji Sveučilišta u Rijeci, Glosa, Rijeka, str. 227.

¹ Črnjar, M.; Črnjar, K. (2009): Menadžment održivog razvoja: ekonomija, ekologija, zaštita okoliša, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji Sveučilišta u Rijeci, Glosa, Rijeka, str. 226

Kako tradicionalni ekonomski model ignorira odnos gospodarstva i okoliša, često se smatra da je gospodarstvo u protuteži s okolišem. K. Boulding naglašava važnost zakona termodinamike u pogledu gospodarskog razvoja u odnosu na okoliš. Isto tako, ističe da se „o Zemlji treba razmišljati kao o zatvorenom gospodarskom sustavu u kojem gospodarstvo i okoliš ne karakterizira linearna povezanost, već kod kojih postoji kružni međusobni odnos”.²

Kako bi se lakše utvrdilo djelovanje termodinamičkih zakona i ustanovio odnos gospodarstva i okoliša na *Slici 1* interpretirani su dijelovi gospodarskog sustava smještenog u okoliš.³

Gospodarstvo ima važnu ulogu za budućnost zdravlja cijelog Planeta, te je zbog toga potrebno prihvatiti da su gospodarski rast i razvitak neraskidivo povezani sa znanjem i zaštitom okoliša. Ako razvijena gospodarstva koristeći znanje ostvare veći gospodarski rast povećati će se i kakvoća okoliša. Također, promjene korištenja znanja u strukturi gospodarstva dovode do smanjenja uporabe materijalnih inputa po jedinici gospodarske proizvodnje.

Znanje o prirodni, društvu, povijesti i okolišu stalno se mijenja i proširuje usporedno s razvitkom čovječanstva, te se ono smatra kao vodećim faktorom u procesu proizvodnje. Njihovim porastom smanjujemo pritisak iskorištavanja prirodnog kapitala i štete koja nastaje gubitkom istog.

Brzina crpljenja prirodnih resursa te sam način na koji ih koristimo utječe na sposobnost našeg Planeta da nas njima opskrbljuje. Kao primjer tome, možemo uzeti riblji fond. Obalna područja koja su ovisila o ribarstvu prisiljena su zbog onečišćenja, enormni ulov ribe te klimatskih promjena koje su štetno utjecale na riblji fond uložiti dodatna sredstva u druge sektore kao što je turizam, na koji nisu uspjela promijeniti svoje gospodarstvo suočavaju se s brojnim poteškoćama.⁴

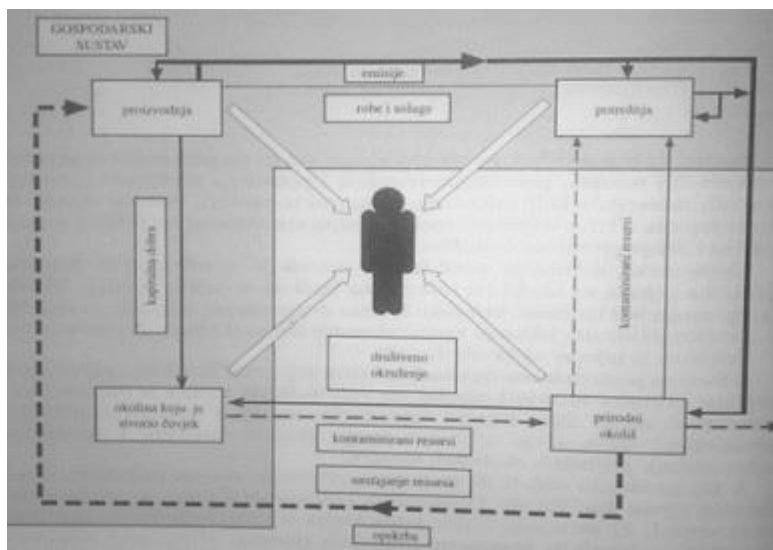
² Ibidem, str. 227

³ Ibidem, str 226-230

⁴ Europska agencija za okoliš, *Gospodarstvo: resursno učinkovito, zeleno i kružno*, 2014., dostupno na: <https://www.eea.europa.eu/hr/signals/signali-2014/clanci/gospodarstvo-resursno-ucinkovito-zeleno-i-kruzno> (pristupljeno 12. Lipnja 2020.)

Uporaba resursa, prerada/proizvodnja i potrošnja temeljni su procesi gospodarstva prilikom kojih se stvara otpad koji iznova ulazi u okoliš, te koji nakon određenog vremena uzrokuje brojne biološke i druge promjene.

Slika 2: Gospodarsko - ekološki sustav

Izvor: Črnjar, M., Ekonomija i zaštita okoliša, Školska knjiga; Zagreb, Glosa; Rijeka, Zagreb - Rijeka, 2002., str. 170.

Na *Slici 2* prikazan je odnos gospodarstva i ekološkog sustava. Njihov odnos preklapa se u području čovjekova okoliša, a proizlazi iz stvaranja kapitala. Također, odnos gospodarstva i okoliša zasniva se na načelu održivog korištenja. Drugim riječima, dostupni su za čovjekovu uporabu ali ih se ne smije do kraja potrošiti. Dalje, vidljivo je da ekološke i gospodarske aktivnosti mogu djelovati pozitivno, ali i negativno na blagostanje ljudi, odnosno njihovu korisnost zbog čega je potrebno izučavati probleme gospodarskog razvoja i okoliša, njihovu internalizaciju, ekološke eksternalije, procijene onečišćenja i dr.

2.1. Međuvicnost kakvoće okoliša i veličine bruto domaćeg proizvoda

Države koje su gospodarski nerazvijene, ali imaju bogat prirodni okoliš, odnosno ako raspolažu velikom količinom prirodnih resursa smatrati se ekonomski uspješnim državama. Odnosno, država koje raspolažu velikim količinom prirodnih resursa, odnosno ako imaju bogat prirodni okoliš, a ne znaju iskoristiti svoje prednosti ekonomski su neuspješne države. Drugim riječima, prirodni resursi ne uvjetuju ekonomsku uspješnost neke države. Isto tako, ako su pojedine države suočene s nedostatkom prirodnih resursa tržište će zahtijevati uvoz tih resursa iz država koje su bogate prirodnim resursima.⁵

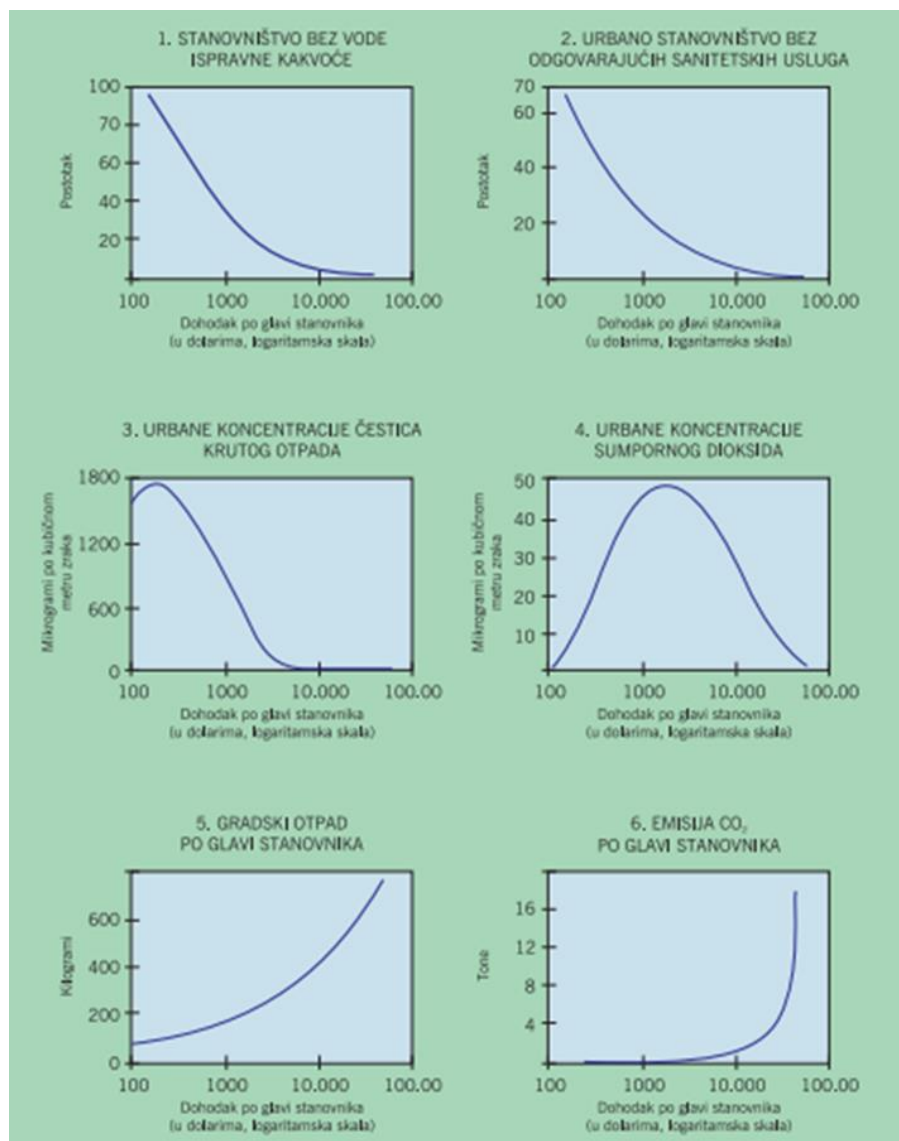
Također, postoje dva stajališta koji nam daju objašnjenje odnosa siromaštva i kakvoće okoliša:

- uz niski dohodak veća važnost se pridaje neekološkim dobrima, u odnosu na kvalitetu okoliša i veći naglasak je stavljen pri zadovoljenju potražnje za osnovnim potrebama i materijalnim dobrima
- manje razvijene države imaju veliku stopu rasta stanovništva te velike stope gospodarskog rasta, pa dolazi do naglih promjena u gospodarstvu i društvu.

---

⁵ Črnjar, M.; Črnjar, K. (2009): Menadžment održivog razvoja: ekonomija, ekologija, zaštita okoliša, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji Sveučilišta u Rijeci, Glosa, Rijeka, str. 239-240

Slika 3: Ekološki pokazatelji u odnosu na razinu nacionalnog dohotka

Izvor: Črnjar, M.; Črnjar, K. (2009): Menadžment održivog razvoja: ekonomija, ekologija, zaštita okoliša, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji Sveučilišta u Rijeci, Glosa, Rijeka, str. 241

Na Slici 2 prikazani su šest grafikona koji nam predočavaju usporedbu ekoloških pokazatelja i dohotka po glavi stanovnika. Opći globalni trendovi prikazuju:

- (1,2) Povećanjem dohotka smanjuje se broj ljudi koji se suočava s nestašicom pitke vode i nedostatkom osnovnih higijenskih uvjeta.

- (3,4) Krivulja pogoršanja kvalitete okoliša raste kako raste dohodak, a porastom dohotka raste i kvaliteta okoliša
- (5,6) kako se povećava dohodak stanovnika, povećava se i potreba za dodatnom proizvodnjom i potrošnjom, što uzrokuje nastanak „krutog otpad“, dolazi do veće potrošnje energije čime raste CO_2 .⁶

Bruto domaći proizvod često se nalazi na udaru kritika jer determinira samo postignuća sa stajališta gospodarstva, dok bi se prilikom procjene napretka trebali uzeti u obzir i društvene te ekološke čimbenike, kao na primjer procjena „zelenog“ BDP-a kojim se vrednuje ukupni napredak. Razlikujemo dva koncepta, a to su Indeks održivog ekonomskog blagostanja koji nadograđivanjem dovodi do Pravog indikatora napretka koji uključuje sve troškove koje bruto domaći proizvod isključuje, kao što su na primjer degradacija i zaštita okoliša.⁷

2.2. Ograničenje gospodarskog rasta zbog razvoja prirodnih resursa

Za prirodne resurse uzimamo sve ono što se nalazi u prirodi u svom izvornom obliku i sve ono što postoji u prirodi bez ikakvog djelovanja čovjeka.

Za učestali gospodarski rast ključni su obnovljivi (šume, riblji fond itd.) i neobnovljivi prirodni resursi (nafta, ugljen itd.). Da bi određeni prirodni resurs bio obnovljiv od iznimne je važnosti njihova racionalna uporaba što nije slučaj kod neobnovljivih prirodnih resursa. Za neobnovljive resurse postoji određena zaliha, a najveći problem koji se javlja kod takvih resursa je način njegove raspodjele.

Samo razumno korištenje prirodnih resursa neće rezultirati ograničavanje gospodarskog rasta. Nedostatak prirodnog kapitala dovesti će do ograničenja gospodarskog rasta, pa

⁶ Črnjar, M.; Črnjar, K. (2009): Menadžment održivog razvoja: ekonomija, ekologija, zaštita okoliša, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji Sveučilišta u Rijeci, Glosa, Rijeka, str. 240

⁷ Beg, M. „Održivi ekonomski razvoj“. U: Zbornik o Modelima razvoja hrvatskog gospodarstva (ur. Družić, G.; Družić, I.), Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2018., dostupno na: <http://web.efzg.hr/repec/Chapters/chapter18-16.pdf> (pristupljeno 20.lipnja.2020.)

je zbog toga bitno preispitati mogućnosti zadovoljenje ljudskih potreba za buduća razdoblja. Ako se za gospodarski rast iziskuje primjena sve većih količina prirodnih resursa, tad postoji i granica koju određuju dostupne zalihe tih resursa. Te granice nazivamo ograničenje gospodarskog rasta uvjetovano dostupnošću resursa.⁸

Neprekinuti dotok prirodnih resursa i sirovina utječe na samo funkcioniranje gospodarstva. Ako dođe do poremećaja u njihovoj opskrbi moguć je zastoj u ovisnim sektorima, obustava osiguranja robe i usluga te prisilno otpuštanje radne snage. Brzina crpljenja prirodnih resursa te sam način na koji ih koristimo utječe na sposobnost našeg Planeta da nas njima opskrbljuje. Kao primjer tome, možemo uzeti riblji fond. Obalne zajednice koje su ovisile o ribarstvu prisiljene su zbog onečišćenja, prekomjernog ulova i klimatskih promjena koje su štetno utjecale na riblji fond uložiti dodatna sredstva u druge sektore kao što je turizam.⁹

Mnogi autori iznose argumente po kojima ograničenje gospodarskog rasta uopće ne bi trebalo postojati jer se:

- promjenom tehnologije omogućava veća gospodarsku aktivnost, odnosno s vremenom se postiže veća učinkovitost resursa,
- učinkovitom uporabom resursa moguće je razdvojiti gospodarsku aktivnost od njegovog štetnog utjecaja na prirodu,
- dolazi se do otkrivanja, tj. novih izvora prirodnih resursa,
- recikliranjem štetnih tvari prije nego otpad izađe iz određenog sustava postiže se nadzor količine otpada koji završi u prirodi,
- potiče se zamjena tehnologije koja onečišćuje okoliš s novom tehnologijom,
- cijena određenog prirodnog resursa raste s pojavom oskudice tog resursa, čime se potiču razumno korištenje,
- unatoč stalnom svjetskom rastu stanovništva, u većini je država usporen.¹⁰

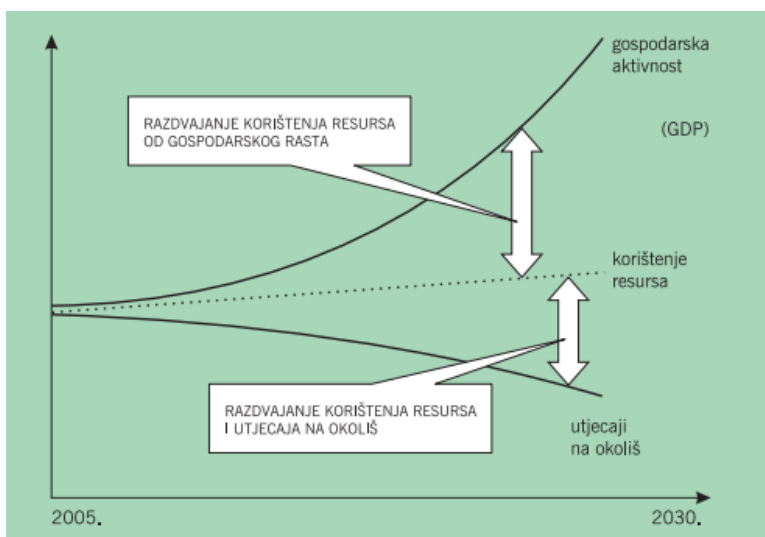
⁸ Ibidem, str. 236

⁹ Europska agencija za zaštitu okoliša, Gospodarstvo: resursno učinkovito, zeleno i kružno, 2014., dostupno na: <https://www.eea.europa.eu/hr/signals/signali-2014/clanci/gospodarstvo-resursno-ucinkovito-zeleno-i-kruzno> (Pristupljeno: 12. lipnja 2020.)

¹⁰ Črnjar, M.; Črnjar, K. (2009): Menadžment održivog razvoja: ekonomija, ekologija, zaštita okoliša, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji Sveučilišta u Rijeci, Glosa, Rijeka, str. 238

Ograničenja gospodarskog rasta smatraju se opravdanim i objektivnim, jer se do sada djelovalo na brojne načine kako bi se produljio vijek trajanja prirodnim resursima te kako bi se spriječilo ispuštanje onečišćivača u okoliš. Radi toga je od iznimne važnosti poduzeti mjere opreznosti, odnosno pravilno upravljati gospodarskim rastom te odrediti nova gospodarska pravila kako bi se prevelika potrošnja i onečišćenje okoliša zamijenili njezinom štednjom i očuvanjem.

Slika 4: Odvajanje gospodarskog rasta od uporabe prirodnog resursa

Izvor: Črnjar, M.; Črnjar, K. (2009): Menadžment održivog razvoja: ekonomija, ekologija, zaštita okoliša, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji Sveučilišta u Rijeci, Glosa, Rijeka, str.221

Na Slici 4 prikazan je graf koji nam predložuje: odvajanje gospodarske djelatnosti i uporabe prirodnih resursa čime se smanjuje korištenje resursa po jedinici proizvodnje i odvajanje uporabe resursa i utjecaja na okoliš čime se smanjuje utjecaj na okoliš po jedinici korištenog resursa.

Takvim načinom minimiziranja onečišćenja dovodi do zaključka da gospodarstvo raste brže od rasta uporabe prirodnih resursa, odnosno dok gospodarstvo raste količina inputa ostaje ista ili čak opada.¹¹

2.3. Ograničenje gospodarskog rasta zbog zaštite okoliša

Gospodarstvo i okoliš usko su povezani i usklađeni s principom ravnoteže materijala. Veće gospodarstvo proizvoditi će i veće količine otpada, pa se tako ograničava kapacitet za apsorpciju otpada prilikom njegova prihvaćanja u okoliš. Drugim riječima, ograničenje gospodarstva postoji. Gospodarskim rastom povećanja se količine otpada u odnosu na njezin raspoloživi kapacitet prirode za razgradnju otpada. Ako neko gospodarstvo pokuša prisilno povećati taj kapacitet doći će do velikih šteta za okoliš i stanovništvo. Pa tako, prvo ograničenje koje se pojavljuje gospodarskim rastom naziva se „ograničenje gospodarskog rasta uzrokovano kapacitetom okoliša za asimilaciju otpada“.¹²

Gospodarski rast iznimno je važan za države u razvoju, no problem je što većina njih u želji za njezinim postizanjem iskorištava okoliš do maksimuma. Isto tako, neke države mogu postići gospodarski razvoj jedino uz uvjet da odvoje gospodarski rast od onečišćenja okoliša. Nadalje, gospodarski rast danas stvara velike količine emisije onečišćujućih tvari koje ostavljaju sve veći trag na onečišćenje okoliša te sve više narušavaju prirodnu ravnotežu.

Uzevši u obzir činjenicu da je gospodarski rast pokretač korištenja resursa jedini način da se minimizira onečišćenje okoliša je razdvajanje hipoteze između uporabe resursa i rasta gospodarstva.

„Vodeći se tom pretpostavkom, ekonomika okoliša obraća veću pozornost na:

---

¹¹ Črnjar, M.; Črnjar, K. (2009): Menadžment održivog razvoja: ekonomija, ekologija, zaštita okoliša, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji Sveučilišta u Rijeci, Glosa, Rijeka, str. 220-222

¹² Ibidem, str. 234

1. odnos gospodarskog rasta i zaštite okoliša,
2. vrednovanje funkcije okoliša,
3. integraciju gospodarske politike i politike zaštite okoliša,
4. ekonomske procjene ekoloških šteta i izradu modela procjene,
5. ekološke eksternalije i njezino internaliziranje,
6. razradu i izučavanje modela upravljanja okolišem
7. analiziranje i istraživanje ekološkog tržišta
8. financiranje zaštite okoliša i istraživanje poslovnih mogućnosti,
9. održivo gospodarstvo i društveni razvoj,
10. racionalno korištenje resursa,
11. moderno gospodarstvo i ekološku politiku
12. ekonomsko računovodstvo i bilanciranje ekonomskih šteta te koristi od zaštite okoliša
13. utvrđivanje osnovnih ekonomskih elemenata za postizanje politike zaštite okoliša,
14. edukaciju poslovnih, stručnih, ekonomskih, znanstvenih kadrova.¹³

Tako je na primjer, Europa unija propisala jasne ciljeve prema kojima će se oblikovati europska politika zaštite okoliša do 2020. te viziju onoga što se treba postići do 2050. uz pomoć zakonodavstva, investiranja i raznih istraživačkih programa:

- zaštita, očuvanje i povećanje prirodnog kapitala
- prelazak na resursno učinkovito, zeleno i konkurentno gospodarstvo s niskom razinom emisija ugljika te
- zaštita građana od pritisaka i opasnosti za njihovo zdravlje i dobrobit koji su povezani s okolišem.

Razne ekološke inovacije i sama zaštita okoliša pomažu kod stvaranja novih mogućnosti zapošljavanja i stvaranja novih poslovnih suradnji koja potiču nova

---

¹³ Črnjar, M., Ekonomija i zaštita okoliša, Školska knjiga; Zagreb, Glosa; Rijeka, Zagreb - Rijeka, 2002., str 170

ulaganja. Temeljni cilj politike EU-a je zeleni rast jer gospodarski rast mora biti ekološki održiv. EU ima ključnu ulogu i u promicanju održivog razvoja na globalnoj razini.¹⁴

Stoga, možemo zaključiti kako je za postizanje održivog razvoja potrebna suradnja između država, poslovnog svijeta, znanosti i društva. Isto tako, povećanjem povezanosti gospodarskog rasta, korištenja resursa te njegovih učinaka otvorit će se mogućnost za trajni razvoj održivog rasta.

---

¹⁴ Europska unija, Ususret zelenijoj i održivijoj Europi, 2019. dostupno na: https://europa.eu/european-union/topics/environment_hr (pristupljeno 21.rujna 2020.)

3. UTJECAJ STANOVNIŠTVA I POJEDINIH GOSPODARSKIH GRANA NA OKOLIŠ

3.1. Utjecaj razvoja stanovništva na okoliš

Koristeći živi svijet kao izvor hrane, energije, minerala i dr. možemo reći da je okoliš ključni čimbenik za ekonomski i društveni život. Unatoč razornom učinku, ljudskim doticajem s prirodom često se oplemenjivala kvaliteta i raznolikost živog bića te njezinih staništa. No, u današnjem svijetu ljudski pritisak na okoliš je sve izražajnije i bilježi sve veće narušavanje efikasnosti prirode.

Svijet se suočava s najvećom eksplozijom stanovništva u ljudskoj povijesti. Ukupan broj stanovnika 2019. godine iznosi 7,6 milijardi ljudi. Prekomjerni rast stanovništva uzrokuje povećanu potrebu za prirodnim sirovinama, pitkom vodom, čistim zrakom, a posljedica njihove oskudice proizlazi od prevelikog onečišćenja okoliša. Bez provođenja potrebnih humanitarnih akcija, milijarde ljudi diljem svijeta bilo bi suočeno sa nedostatkom osnovnih životnih potrepaština.¹⁵

Nadalje, rast stanovništva i iscrpljivanje prirodnih resursa uzrok je uništenja pojedinih dijelova našeg Planeta i izumiranja biljnih i životinjskih vrsta.¹⁶

Nekontrolirani nastanak i širenje gradova vrlo je osjetljiv problem koji pogađa društvo, gospodarstvo, ali i okoliš. Nagli rast stanovništva izaziva degradaciju okoliša, posebno u državama u razvoju. No, velika gustoća naseljenosti nije nužno povezana sa padom kvalitete okoliša, nego je od presudne važnosti način ophođenja stanovništva prema okolišu. Kao npr., krčenje šuma radi stvaranja poljoprivrednih zemljišta, onečišćenje površinskih i podzemnih voda, gospodarskim i kućnim aktivnostima te stvaranje

---

¹⁵ NATO Revija, Rast stanovništva: definirajući izazov 21. stoljeća, 2020., dostupno na: https://www.nato.int/docu/review/2011/Climate-Action/Population_growth_challenge/CR/index.htm (pristupljeno 21. rujna 2020.)

¹⁶ Črnjar, M.; Črnjar, K. (2009): Menadžment održivog razvoja: ekonomija, ekologija, zaštita okoliša, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji Sveučilišta u Rijeci, Glosa, Rijeka, str. 21.

smetlišta koja postaju potencijalni izvor raznih bolesti samo su neki primjeni koji ukazuju na nepoželjan utjecaj čovjeka na okoliš.¹⁷

Za potrebe stanovništva neophodan je i rast industrijalizacije i tehnologije koja negativno utječe na ubrzano trošenje prirodnih resursa i stvaranje prevelikih količina otpada. No, važno je istaknuti kako brojne mnogoljudne, siromašne zemlje imaju onečišćeni okoliš zbog brojnih multinacionalnih korporacija koje na njihovom teritoriju otvaraju tvornice koje onečišćuju okoliš, istovremeno su uvjeti rada izrazito teški, a nadnice jako male.

Isto tako, otpad ne predstavlja samo ekološki problem, nego je on i gospodarski gubitak, pa tako na primjer, rad te ostale ulazne sirovine (energija ili zemlja) koje se koriste u fazi crpljenja, proizvodnje, potrošnje ili njene distribucije predstavljaju trošak prilikom njezina odbacivanja.

Ubrzanim razvojem gradova smanjuje se mogućnost opskrbljivanja prirodnim resursima, pa tako gradovi postaju središta siromaštva i mjesta s ozbiljnih problemima u okolišu. Također, čovjek svojim djelovanjem na okoliš dolazi do pretvaranja prirodnih uzročnika onečišćenja u elementarne nepogode, kao što su eroziju tla koju izazivaju različiti prirodni uvjeti, ali i aktivnosti čovjeka, poplave od kojih su osobito opasne namjerne poplave jer se time može ugroziti okoliš, ali i svi živi organizmi, požari koji se smatraju najčešćom posljedicom čovjekove nesmotrenosti, suše i dr.

3.2. Utjecaj razvoja industrije i tehnologije na okoliš

Narušavanja ekološke ravnoteže došlo je za vrijeme industrijske revolucije, odnosno nakon izuma James-a Watta prilikom kojeg se ručni rad zamijenio parni stroj. Time je

---

¹⁷ Ibidem, str. 20-24

došlo do znatnijeg poboljšanja življenja i naglog rasta stanovništva, no i do snažnog pritiska na okoliš zbog sve veće potrošnje energije i prirodnih resursa.¹⁸

Pojavom industrijalizacije čovjek prestaje biti dio okoline kojoj se sve do tad prilagođavao i o čijim je zakonitostima ovisio i tada on postaje aktivan čimbenik koji aktivno mijenja i prilagođava svojim potrebama ne obazirući se na posljedice.

Ulaskom u četvrtu industrijsku revoluciju pretpostavlja se da će roboti zamijeniti većinu ljudskih djelatnosti i da je ljudski faktor u procesu industrije sve manje važan, jer se strojevi i nova tehnologija zamijeniti ručni rad, a digitalna tehnologija ljudski um.

Danas, industrijska proizvodnja ima znatni utjecaj na okoliš. razne industrijske grane opterećuju okoliš emisijom štetnih tvari u tlo, zrak, vodu i more, te dovodi do negativnog utjecaja na okoliš biljke, ljude i životinje te ljudsko zdravlje.

Razvoj tehnologije započeo je čovjekovom težnjom za opstankom u prirodnom okruženju. „Da bi opstao, čovjek je morao da se bori protiv divljih životinja, prirodnih nepogoda, morao je da ima aktivan odnos prema prirodi.“¹⁹

Prihvatanje novih tehnologija skup je i spor proces, a glavni problem za njenu instalaciju vezuje se uz početnu cijenu. Novom tehnologijom stvaraju se novi proizvodi i procesi koji pružaju stanovništvu veće blagostanje stvarajući im ekološki prihvatljive proizvode.

Sama spoznaja da je energija glavni pokretač civilizacije i da je od presudne važnosti za njen opstanak izravno je povezana s ekološkim problemima (npr. toplinsko onečišćenje, odlaganje otpada, onečišćenje vode, itd.), a njezina potrošnja ovisi o stupnju razvoja stanovništva.

Fosilna goriva (nafta, plin i ugljen) čine najveći dio goriva širom svijeta, a njegovim izgaranjem nastaju onečišćenja zraka u urbanim sredinama.²⁰ Isto tako, potrošnju

---

¹⁸ Prva, Industrijska revolucija, dostupno na: <http://www.prva.hr/images/pdf/LEKCIJA%2013%20-%20INDUSTRIJSKA%20REVOLUCIJA.pdf> (pristupljeno 21. rujna 2020.)

¹⁹ Lajović, D., Vuliić, V., Tehnologija i inovacije, Ekonomski fakultete Podgorica, 2010., dostupno na: <http://www.preduzetnistvo.ef.ac.me/dokumenta/tehnologijaiinovacije-skripta.pdf> (pristupljeno 01. Rujna 2020.)

energije možemo povezati i sa onečišćenjem vode, a jedan od glavnih problema je izljev nafte. Energetski sektor bi trebao preuzeti odgovornost kod zaštite okoliša, pa tako se na primjer kod industrijaliziranih država razvija dematerijalizacija gospodarskih aktivnosti, tj. potrošnja energije se odvaja od rasta proizvodnje. Visoke tehnologije utjecale su na smanjenje onečišćenja okoliša, jer korištenjem inovacija dolazi do novih proizvodnih procesa koji stvaraju ekološki prihvatljive proizvode i povećavaju blagostanje ljudi.

Razvoj znanosti i moderne tehnologije ima važnu ulogu kod rasta industrijalizacije, utječe na povećanje iskoristivost energije i materijala te smanjuje stvaranje otpada i onečišćenje okoliša.

Informacijsko - komunikacijska tehnologija ima različite aspekte primjene te pozitivne i negativne utjecaje na novu tehnologiju u održivom razvoju okoliša. Internet je jedan od primjera takve tehnologije jer je vrlo koristan mediji za stjecanje znanja, razmjenu informacija i vrlo je pogodan u pružanju potpore za razvoj i primjenu Mreže znanja. Njezinim korištenjem uzimaju se u obzir čimbenici razvoja gospodarstva koja se usklađuju sa zaštitom okoliša, razvojem društva, dobrobiti pojedinca i životnim standardom.²¹

3.3. Utjecaj razvoja poljoprivrede na okoliš

Poljoprivredna proizvodnja i prirodni resursi usko su povezane kategorije, jer čovjek svojim aktivnostima uvelike utječe na stanje i kakvoću okoliša. Rast stanovništva uvjetuje veću potrebu za hranom, što zahtjeva i povećanje poljoprivrednih površina, intenzivne proizvodnje, povećava se korištenje sredstava za zaštitu što dovodi do opterećenja okoliša.

---

²⁰ Ibidem, str. 25

²¹ Škrtić, M., M., Horvatinčić, K., Vuković, D., Rizici i mogućnosti primjene novih tehnologija s obzirom na zaštitu okoliša i održivost, Zagreb, 2011., dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/550944> (pristupljeno 6. Kolovoz 2020)

Jedna od najvećih prijetnji za stabilnost okoliša je prekomjerna uporaba mineralnih gnojiva, npr. prekomjernim korištenjem dušika ostavlja velike posljedice za onečišćenje zemljišta, zraka i vode, narušava biološku ravnotežu, a samim time dolazi i do gubitka njegovih izvora koji se treba zamijeniti skupim gnojivom. Korištenje pesticida ima svoje pozitivne, ali i negativne strane, a prilikom njezine uporabe od iznimne je važnosti pravilo rukovanja i određivanje minimalnu količinu za tretiranje poljoprivrednih površina kako ne bi došlo do onečišćenja.

Konvencionalni sustav koji se najčešće primjenjuje u intenzivnoj biljnoj proizvodnji iznimno je degradirajući za tlo. Razvijene zemlje primjenjuju suvremenu poljoprivrednu proizvodnju koja se zasniva na znanstvenim spoznajama i koje ukazuju na mogućnost efikasne i učinkovite proizvodnje hrane sa smanjenim intenzitetom obrade tla.

Konvencionalna i industrijska proizvodnja dovode do erozije tla koje je do danas dostigla jako veliku stopu ne samo na nagnutim terenima i na tlu lakšeg mehaničkog sastava. U kontinuiranoj primarnoj izvedbi organska tvar se brže razgrađuje nego stopa truljenja i plodnosti tla, pa je tlo sve više izloženo eroziji. Procjenjuje se da je globalni gubitak tla erozijom približno 1/3 ukupno obradivih površina u posljednjih 40 godina. Jedno od rješenja smanjenja gubitaka je poticanje moderne biotehnologije koja nudi mogućnost poboljšanja kvalitete proizvoda, veću proizvodnost hrane te gospodarsku korist.²²

U uvjetima velike potražnje za dostupnošću hrane nije lako postići održivost poljoprivrede. Da bi se povećala učinkovitost poljoprivrede, potrebno je kategorizirati proizvode tako da raspolaže genetskim osobinama biljaka i životinja, no tim dolazi do narušavanja prirodne ravnoteže i raznolikosti.

---

²² Pinova, Suvremena poljoprivredna proizvodnja, 2014., dostupno na: http://pinova.hr/hr_HR/aktualno/suvremena-poljoprivredna-proizvodnja (pristupljeno 21. rujna 2020.)

3.4. Utjecaj prometa na okoliš

Promet je ljudska aktivnost koja obogaćuje čovjekov život, ali istodobno izaziva brojne društvene troškove tj. štete za okoliš. Glavni utjecaji koji promet ima na okoliš mogu se povezati uz emisiju stakleničkim plinova, buku, prometno zapušavanje, onečišćenje zraka, no stvara i značajne troškove koje su povezani s prometnim nesrećama i iscrpljivanjem neobnovljivim izvorima energije, u ovom slučaju fosilnom gorivom.

Razvojem prometa čovjek steče napredak u prometnoj tehnologiji i blagostanje koji se nalaze u suprotnosti njegovih negativnih utjecaja na okoliš.

Učinci prometa na okoliš mogu se podijeliti u tri kategorije, a to su:

- lokalni,
- prekogranični i
- globalni utjecaj.

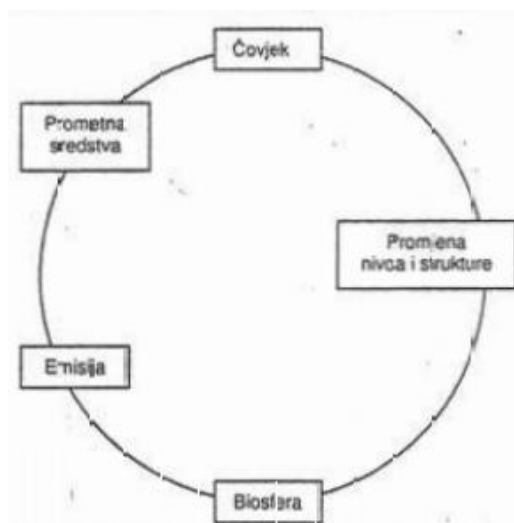
Lokalni utjecaj imaju osobe koje se nalaze u samom području prometa, a najznačajniji problem koji se javlja je buka osobito za stanovništvo koje živi u gradskim područjima, prekogranični utjecaj prepoznaje se u štetnom djelovanju na okolna područja, npr. plinovi uzrokuju nastanak kiselih kiša, dok globalni utjecaj štetno djeluje na sastav atmosfere, odnosno najveće onečišćenje je emisija stakleničkih plinova (CO_2).²³

Međuodnos čovjeka i okoliša sa područja prometa moguće je predočiti ilustracijom kružnog toka sredstava u obliku lanca s posrednom povratnom učinkom.

---

²³ Ibidem, str. 27-29

Slika 5: Odnos čovjeka i okoliša na području prometa

Izvor: Golubić, J., Promet i okoliš, Fakultet prometnih znanosti u Zagreb, Zagreb, 2018., str. 7

Ekologija prometa je „znanstvena disciplina o odnosima između prometa i okoliša i bavila bi se mjerama koje su potrebne da bi se s jedne strane ostvarila i održala za čovjeka takva okolina kakva je nužna za njegovo zdravlje, a s druge strane da se biosfera zaštiti od naknadnih ljudskih postupaka i da se time otklone prouzrokovane štete.“²⁴

3.5. Masovni rast turizma

Uspoređujući turizam sa ostalim granama gospodarstva, možemo reći da je njegova osjetljivost na degradaciju okoliša mnogo osjetljivija. Okoliš predstavlja primarni resurs za turizam jer da bi neka zajednica koja se bavi turizmom opstala od iznimne je važnosti kakve je kvalitete okoliš i u kojoj mjeri je očuvan sam prostor.

Ukupan broj turista na globalnoj razini iznosi oko 12,31 milijardu posjetitelja 2019. godine. Odnosno, u komercijalnim smještajnim objektima 2019. godine ostvareno je

²⁴ Golubić, J., Promet i okoliš, Fakultet prometnih znanosti u Zagreb, Zagreb, 2018., str. 6 -7

19,6 milijuna dolazaka te 91,2 milijuna noćenja turista.²⁵ U pravilu, turizam ne predstavlja velikog onečišćivača prirode, ako je provedena odgovarajuća tehnička zaštita.

Utjecaj turizma može se podijeliti na fizički, socijalni i ekonomski utjecaj na okoliš. Fizički utjecaj na okoliš ogleda se na samo onečišćenja okoliša, korištenje prirodnih resursa i degradaciju ekološkog sustava. Socijalni i kulturni utjecaj miješanjem ljudi koji su različitih kultura, nacionalnosti ili pak socijalnog i ekonomskog statusa mogu ostaviti pozitivne i negativne učinke. Dok ekološki utjecaj posebno u državama u razvoju žele razvojem turizma ubrzati gospodarski razvoj, povećati zaposlenost i uravnotežiti platnu bilancu.²⁶

Masovni turizam nije naklonjen vođenju računa o okolišu, a posljedice su vrlo pogubne. Nekad netaknuta mjesta u prirodi danas je nemoguće obnoviti. Smatra se da je turizam jedan od glavnih uzroka ekološke neravnoteže. Pritisak turizma na okoliš u najvećoj mjeri prepoznaje se kroz ljudsko djelovanje na okoliš, tj. kroz oduzimanje najatraktivnijih lokacija od lokalnog stanovništva ili izrazito velikom posjetom osjetljivih prirodnih područja.

Kada se turizam pretvori iz aktivnog u pasivni oblik, i kad turisti uvide korist od „konzumacije“ prirode – turizam dobiva negativna obilježja koja se mogu podijeliti na:

- 1) ekspanzivna: traže i koriste velike prirodne prostore
- 2) agresivna: prodor velikog broja turista na mjesta u prirodi koja za to nisu uređena
- 3) destruktivna: uključuje one koji u potpunosti zaposjedaju i preuzimaju prostor prirode.²⁷

Najveći problem današnjice kod masovnog turizma je pitanje problema vode. Tako na primjer, velike količine vode troše na igralištima za golf ili na bazenima iz zaliha koje su većini zemalja oskudne. Zbog povećanja ljudi koji putuju dolazi do onečišćenja zraka ispuštanjem stakleničkih plinova. Također, masovni turizam negativno utječe i na

---

²⁵ Državni zavod za statistiku, Dolasci i noćenja turista 2019., Zagreb, 2020., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-03-02_01_2019.htm (pristupljeno 21. rujna 2020.)

²⁶ Ibidem, str. 41

²⁷ Ibidem, str. 40

domaću kulturu jer da bi privukli i zadržali turiste domaće stanovništvo nudi hibridne sadržaje koji su iznimno različiti od stvarne tradicije u tom području.

Iako su klimatske promjene presudno utjecale na povijesne događaje i određenost cjelokupnog razvoja, zaključujemo kako su najveći problemi okoliša koji sve više ugrožavaju zemlje u razvoju posljedica se agresivnog ponašanja ljudi prema resursima. Njihovom željom za stvaranje boljeg i inovativnog svijeta dolazi se do razvoja pojedinih grana koje iako olakšavaju čovjekov život negativno utječe na sam okoliš.

4. POSLJEDICE ONEČIŠĆENJA OKOLIŠA

Ekološki problemi ogledaju se o obliku ekološke krize i poprimaju sveopće svjetsko značenje, a kako bi se odnos ljudi prema Zemlji promijenio, potrebno je da ljudi shvate današnje ekološke posljedice koje mogu utjecati na budući razvoj. Čovjekovim ispuštanjem otrovnih i štetnih tvari u okoliš pokreće se ekološka kriza. Za njeno sprječavanje nužno je shvatiti da je čovjekova moć može globalno djelovati na cijeli ekološki sustav Zemlje. Zasad su ekološke nesreće bile uglavnom lokalne, no svaka lokalna nesreća ima posljedice na globalnoj razini, npr. nesreća u Černobilu čije su najgore posljedice najviše osjetili Ukrajinci, no radioaktivne čestice pogodile su veći dio Europe te pomoću vjetrova okružile cijeli svijet.

Nadalje, uloga klime je vrlo složena i ima odlučujuću ulogu u razvoju ljudske povijesti koja nam dokazuje da su evolutivne promjene na zemlji i velike prirodne katastrofe (npr. erupcije vulkana) dovele do klimatskih promjena.

Jednim od vodećih ekoloških problema smatraju se kisele kiše koje u najvećoj mjeri nastaju naglim razvojem industrije. Njegovim djelovanjem dolazi do propadanja šuma, uništavanja poljoprivrednih površina, uništavanja građevinskih materijala, ugibanja riba zbog prevelike kiselosti vode u njezinom staništima i sl.

Za primjer ekološkog problema uzima se i efekt staklenika, tj. porast globalne temperature. Do njega se dolazi tako što gornji slojevi atmosfere zadržavaju toplinu te tako zagrijavaju površinske slojeve. Glavni uročnici su vodene pare, metali, dušikov oksid, ugljični dioksid i niz drugih plinova koji se probijaju u atmosferu i utječu na njeno zagrijavanje čime se dolazi do mnogobrojnih posljedica, kao npr. promjenom u kruženju zraka nastaju poplave, oluje i suše, nastanak elementarnih nepogoda, mijenjanje zračnih i morskih tokova i dr.²⁸ Kako bi se smanjio efekt stakleničkih plinova od velike je

---

²⁸ Pečjak, V., Ekološka kriza i čovjeka, Napredak, 2019., str. 478-479, dostupno na: file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/Napredak_2009_3_4_10_V_Pe_jak_Ekolo_ka_kriza_i_ovjek_napredak_150_3_4_477_487_2009.pdf (pristupljeno 20. kolovoza 2020.)

važnosti poticati korištenje obnovljivih izvora energije, energetske korištenje otpada, promjena tehnologije u industriji, povećanje energetske konstrukcija itd.

4.1. Ekološki „bumerang“ na neodgovorno ponašanje čovjeka

Nepoštivanje prirodnih zakonitosti termodinamike, industrijsko povećanje ekološke krize i onečišćenja prirode dovodi do tzv. „bumeranga“, odnosno čovjeku se vraća sve ono što je načinio okolišu.

Priroda je vrlo složena i međusobno povezana, te je nemoguće odvojiti zrak, tlo, vodu i zrak. Ljudske aktivnosti utječu na prirodu i njegov poremećaj koji se šire poput domina, a neke od tih posljedica moguće je osjetiti tisućama kilometara od mjesta gdje je priroda poremećena. Glavno pitanje koje se postavlja je „ kako povećati odgovornost čovjeka da bi se ti poremećaji smanjili“. U postizanju čovjekove odgovornosti važnu ulogu igra organizacijsko ponašanje društva, odnosno rješavanje ekoloških problema moguće je postići samo u suradnji s različitim subjektima.

Ekološki „bumerang – učinak“ povratna je promjena stanja okoliša i čovjekova odnosa prema njemu, i moguće ga je promatrati s dva aspekta:

- ekološka eksproprijacija (oduzimanje prava vlasništva nad zemljom) - ukazuje da onečišćenje smanjuje raspoloživu količinu prirodnih dobara kako za sadašnje, tako i za buduće naraštaje,
- planet bez odgovornosti – skreće pozornost na čovjekovu zamišljenost nad njegovom sudbinom i sudbinom planeta²⁹

Ekološki problemi mogu se jednostavno definirati u obliku pitanja zašto se čovjek odnosi prema okolišu tako kako se odnosi, pa utječe na povećanje ekološke odnosno, društvene krize? Poremećaj koji nastaju između ljudskog društva i okoliša i poremećaji

---

²⁹ Črnjar, M.; Črnjar, K. (2009): Menadžment održivog razvoja: ekonomija, ekologija, zaštita okoliša, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu u Opatiji Sveučilišta u Rijeci, Glosa, Rijeka, str. 77

koje izaziva ekološka kriza smatraju se najdubljim krizama nastalim tijekom čovječanstva. Nedovoljnom zajedničkom odgovornosti za razvoj te ekološke i društvene probleme na globalnoj razini može dovesti cijelo čovječanstvo u ekološku i ekonomsku katastrofu.

Kako bi se to izbjeglo potrebno je znanstveno predviđati ekološke probleme, te utvrditi budućnost društvenog razvoja temeljem prošlih i sadašnjih spoznaja te ekoloških problema.

4.2. Nedovoljna ekološka svijesti

Ekološka svijest podrazumijeva zapažanje o ugroženosti prirodnih osnova koji su potrebni za život ljudi uz određenu spremnost uklanjanja opasnosti. Ona uključuje ekološko znanje, doživljaj prirode i svijeta da nas se priroda tiče, ekološki usmjeren sustav vrijednosti i namjeru da se ponašamo prihvatljivo za okoliš.

Problematika zajedničkog dobra osnovni je razlog što se visoki stupanj ekološke svijesti ne očituje u ponašanju. Sastoji se od tvrdnje da je netaknuta priroda zajedničko dobro iz čije se potrošnje ne može nikoga isključiti zbog nepostojanja odredbi o vlasničkim pravima. Zbog interakcije sudionika okoliša, briga za okoliš važna je njegovog utjecaja na čovjekovo zdravlje preko vode koju pijemo, zraka kojeg udišemo i hrane koja je izvor zdravog ili onečišćenog okoliša. Racionalne odluke pojedinih osoba u svezi s ekološkim problemima mogu dovesti po prekomjernog trošenja prirodnih resursa, ali i do kolektivnih šteta koje čine sebi samima.

Kao prioritetni problem mnogih država uzima se pitanje kako osigurati hranu potrebnu da bi stanovništvo preživjelo, dok se rješavanje ekoloških problema stavlja u drugi plan, što dovodi do nedostatka materijalnih mogućnosti pri rješavanju tih problema.

Da bi se smanjio pritisak na okoliš bitno je poticati ekološku osviještenost koja je zapravo razvoj svijesti, razumijevanja i osviještenosti prema prirodi i njezinim ekološkim problemima koja uključuju utjecaje ljudi i njihovo međusobno djelovanje kroz razne

ekološke edukacija koja doprinosi povećanju znanja o prirodi, o njezinoj zaštiti, ali i o preoblikovanju okoliša tijekom koje je stvaraju nova iskustva.

Porast ekološke svijesti dovodi do sve većih procjenjivanja i analiziranja aktivnosti industrija i poduzeća na okoliš. Samo društvo je postalo zabrinuto zbog velikog iscrpljivanja prirodnih resursa i degradacije, i mnoga poduzeća se okreću prema proizvodnji „zelenih“ proizvoda i usluga. Međunarodne organizacije i ustanove koje su usmjerene na razvijanje ravnoteže čovjeka i okoliša pokazatelji su razvijanja ekološke svijesti na međunarodnoj razini unatoč činjenici da razvijene zemlje imaju znatno veći utjecaj na okoliš od zemalja u razvoju. Tako je europska komisija nedavno predstavila tzv. Europski zeleno dogovor, perspektivni skup mjera koji bi osigurao Europljanima korist od održive zelene tranzicije i koji predstavlja novu strategiju gospodarskog rasta Europske unije.

Brojna istraživanja ukazuju na problem da je više onih koji ne vode računa o okolišu te koji ne snose odgovornost za štete koje svakodnevnim nanose okolišu. Promjene moraju početi od svakog pojedinca, no veliku odgovornost imaju i obrazovne institucije koje imaju zadatak da ljudima prenesu određene vrijednosti.³⁰

Dolazimo do zaključka kako je za ostvarivanje održive svijesti potrebno pojedinci postanu nositelji promjena u održivosti i moraju razviti kompetencije za rješavanje nejednakosti te se potpuno uključiti u društvene dimenzije, odnosno da su uključeni u postupak rješavanje problema zaštite okoliša, klimatskih promjena i odgovorne potrošnje.

---

³⁰ EPALE, Environmental awareness and protection, 2020., dostupno na: <https://epale.ec.europa.eu/en/blog/epale-focus-environmental-awareness-and-protection> (pristupljeno 21.rujna 2020)

5. ODRŽIVI RAZVOJ

5.1. Pojmovno određivanje

Prema izvješću UN-ove komisije za okoliš i razvoj "Naša zajednička budućnost", održiv razvoj je „razvoj kojim se zadovoljavaju potrebe današnjih naraštaja a da se pritom ne ugrožava mogućnost budućih naraštaja u zadovoljavanju njihovih potreba". To bi značilo da svaka organizacija pri provedbi određenih aktivnosti mora stvarati vrijednosti koja uzima u obzir ekonomske, društvene i one činitelje koji su vezani uz zaštitu okoliša.³¹

Sve veća ovisnost stanovništva o fosilnim gorivima, promjene klime, smanjenje količine prirodnih resursa i rast stanovništva potiču potrebu za novim pristupom globalnoj ekonomiji koja počiva na održivom razvoju.³²

Održivi razvoj teži:

- gospodarskoj učinkovitosti tj. ekonomskom razvoju,
- društvenoj odgovornosti tj. socijalnom napretku i
- zaštiti okoliša.³³

---

³¹ Društveno odgovorno poslovanje u HR, Održivi razvoj, 2010., dostupno na: <https://www.dop.hr/odrzivi-razvoj/> (pristupljeno 18. kolovoz 2020)

³² Lončar, J., Globalizacija i/ili održivi razvoj, PMF Zagreb, Zagreb, 2020., dostupno na: file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/01_GH2019_2_Jelena_Loncar.pdf (pristupljeno 18. kolovoz 2020)

³³ Obraz, Održivi razvoj, 2015., dostupno na: <http://www.odraz.hr/hr/nase-teme/odrzivi-razvoj> (pristupljeno 20. Kolovoza 2020)

Slika 6: Održivi razvoj

Izvor: Obraz, Održivi razvoj, 2015., dostupno na: [http://www.odraz.hr/hr/nase-
teme/odrzivi-razvoj](http://www.odraz.hr/hr/nase teme/odrzivi-razvoj)

Uz te ciljeve potrebno je i prihvatiti nacionalne osobnosti, osigurati iznimnu razinu zaštite, poboljšati kakvoću okoliša i smanjiti njezino onečišćenje, podupirati održivu proizvodnju i potrošnju kako ne bi došlo do degradacije okoliša, potrebno je i promicati gospodarstvo koje se temelji na blagostanju, razvojnim promjenama i društvenom odgovornošću, i niz ostalih mjera kojima bi se potaknuo održiv razvoja.

Njezina koncepcija sažima sve dimenzije smatrajući da je stvaranje uvjeta za blagostanje ekonomije uravnoteženo s kapacitetom prirode, tehnološkim korištenjem prirodnih resursa koja ih ne obezvrjeđuje i ne utječe na smanjenje njihove korisnosti za buduće generacije. Isto tako, u održiv razvoj se uključuje politički sustav kojim se osigurava sloboda, ljudsko pravo i pravo odlučivanja, socijalna blagostanja, razvoj kultura te etički sustav koji poštuje podjelu odgovornosti društva za postizanje održive odgovornosti. Tako održiv razvoj postaje globalna i lokalna razvojna koncepcija pri kojoj je neophodno koordinirati razvojne odluke na svim razinama prilikom njezina donošenja.³⁴

---

³⁴ Ibidem, str. 78-82

Sve više istraživanja potvrđuju snažan utjecaj stanovništva na prirodne sustave, povećanje ekonomske nejednakosti i sve veću nemogućnost ljudi da sudjeluju u odlučivanju o svojoj sudbini, pa je od iznimne važnosti da čovjek svoje postupke i djela uskladi s mogućnostima prirodnih resursa, tj. da provodi načela održivog razvoja.

Neka od tih načela su:

- poštivanje i briga za životnu zajednicu
- poboljšanje kvalitete života
- zaštita vitalnosti i raznolikosti Zemlje
- minimiziranje iscrpljivanja neobnovljivih prirodnih resursa
- poštivanje granica prihvatljivog kapaciteta Zemlje
- promjene u osobnim stavovima i postupcima
- omogućavanje zajednicama da skrbe o vlastitom okolišu
- stvaranje nacionalnog okvira za integraciju razvoja i zaštite
- stvaranje globalnog saveza³⁵

Gospodarstvo se ne može izdvojiti od prirodne okoline u kojoj se provode gospodarske aktivnosti, jer način kojim upravljamo gospodarstvom ima utjecaj na okoliš, a kvaliteta okoliša na gospodarske aktivnosti.

Smatra se da je održivi razvoj jedini način rješavanja gospodarske i društvene krize na globalnoj razini i jedini način kojim bi opstalo moderno društvo čiji su temeljni ciljevi smanjenje razlike između siromašnog i bogatog stanovništva, suzbijanje siromaštva, smanjenje onečišćenja okoliša, smanjenje korištenja prirodnih resursa, povećanje stupnja kolegijalnosti među stanovništvom i rasta svjetske populacije.

---

³⁵ Ibidem, str. 84-87

5.2. Ciljevi održiva razvoja 2030

U cilju smanjenja i iskorjenjivanja siromaštva, nejednakosti, zaštite okoliša i osiguranje napretka usvojeno je 17 globalnih ciljeva održivog razvoja u okviru dokumenta „mijenjamo svoj svijet: Agenda za održiv razvoj do 2030. godine. Neki od tih ciljevi su: iskorjenjivanje siromaštva, iskorjenjivanje gladi, poticanje održive poljoprivrede, postizanje sigurnosti hrane i poboljšanje ishrane, osigurati zdrav život i promovirati blagostanje za ljude svih generacija, osigurati kvalitetno obrazovanje, postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena i djevojaka, osigurati pristup pitkoj vodi za sve, održivo upravljati vodama te osigurati higijenske uvjete za sve, osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve, promovirati uključiv i održiv gospodarski rast, punu zaposlenost i dostojanstven rad za sve, izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost, smanjiti nejednakost unutar i između država itd, učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim, osigurati održive oblike potrošnje i proizvodnje³⁶

Ciljevi održivog razvoja obuhvaćaju veliki raspon međusobno povezanih gospodarskih, društvenih te ekoloških aspekata. Također, univerzalno su primjenjivi te zahtijevaju od svih dionika da preuzimaju odgovornost i da pridonose rješavanju izazova.

Naglasak u praćenju postizanja ovih ciljeva biti će na nacionalnoj razini, odnosno svaka zemlja bi trebala odabrati određeni broj komplementarnih nacionalnih pokazatelja koji odgovaraju njezinim potrebama i sposobnostima za prikupljanje i analizu podataka.

Procjenjuje se da je potrebno oko 66 milijardi USD godišnje, odnosno 7 bilijuna USD za godišnje ulaganje u poboljšanje infrastrukture (voda, poljoprivreda, promet i energija). Najvažniji prihod za provedbu ciljeva održivog razvoja su javne financije i razvojna pomoć.

---

³⁶ Obraz, globalni ciljevi održivog razvoja do 2030, Obraz, Zagreb, 2015., dostupno na: http://odraz.hr/media/291518/globalni%20ciljevi%20odrzivog%20razvoja%20do%202030_web.pdf (pristupljeno 23. Rujna 2020.)

Korporativna održivost započinje sustavom vrijednosti te pristupom poduzeća koja posluju ispunjavajući temeljne odgovornosti na područjima ljudskog prava, okoliša, rada. Od važnosti je integrirati postupak prema načelima UN Global Compact, te se voditi vizijom dugoročnog uspjeha.

5.3. Društveno odgovorno poslovanje

„Društveno odgovorno poslovanje je koncept u kojem poslovni subjekt odlučuje na dobrovoljnoj osnovi doprinositi boljem društvu i češćem okolišu, u interakciji s ostalim sudionicima”.³⁷

Društvena odgovornost nije samo ispunjenje zakonskih obveza, nego i dobrovoljno prihvaćanje načela održivosti te investiranje u ljudski kapital, zajednicu i zaštitu okoliša. Danas je sve više poduzeća koje podupiru strategiju društvene odgovornosti kao odgovor na razne pritiske gospodarstva i društva, te na taj način poduzeća investiraju u budućnost i smatraju da njihovo djelovanje i angažman povećati dobit poduzeća.

Kroz istraživanje socijalne odgovornosti i opredijeljenosti poduzeća pokušavaju povećavati standarde održivog razvoja, zaštite okoliša i poštivanja ljudskih prava, te na taj način teže dobrim i efikasnim upravljanjem pri postizanju kvalitete i održivosti.

Korporacijska društvena odgovornost može se promatrati sa stajališta poslovne etike koja ima moralnu dimenziju poslovnih odnosa između djelatnika i koja se odnosi na ispravno ponašanje svih ljudi u nekom poslu jer se društveno odgovorno poslovanje interpretira što je zapravo ispravno za posao i analizira specifične uloge korporacija unutar društva prema raznim interesnim skupinama.

Recikliranje, racionalna uporaba prirodnih resursa, smanjenje emisija te sakupljanje otpada samo su neki od načina na koji se može smanjiti utjecaj na okoliš. Shodno tome, potrebno je posvetiti veliku pažnju na zaštitu okoliša jer bi na taj način poduzeće moglo

---

³⁷ Pavić Rogošić, L., Društveno odgovorno poslovanje, Odras, 2005., str. 1-2., dostupno na: <http://www.odraz.hr/media/21845/dop.pdf> (pristupljeno 21. Rujna 2020)

ostvariti veću dobit, poboljšati lojalnost kupca, poticati zaposlene i lakše ostvarili odnose s investitorima. Kako bi poduzeće unaprijedilo svoje poslove trebalo bi težiti proizvodnji proizvoda i usluga koja će biti ekološki konkurentnije.

Nadalje, korištenjem napredne tehnologije poduzeće bi proizvelo povoljnije i zdravije proizvode, dok bi s druge strane okoliš bio zaštićen, a voda, tlo i zrak čišće. No, kako je danas proizvodnja hrane iznimno povoljna, radi pohlepe i nesavjesnosti potrošača hrana se sve više baca, čime se dolazi do zagađenja samog okoliša.

Poduzeća koja prelaze iz uobičajenog u društveno odgovorno poslovanje i tako brine o zaštiti okoliša trebala bi donesti odluke o:

- projektiranju unaprjeđenja objekata sukladno preporukama i smjernicama o zaštiti okoliša i sigurnosti,
- dodatnom poboljšanju kao što je na primjer, smanjenje korištenja opasnih tvari,
- izboru dobavljača koji je društveno odgovoran,
- izboru ambalaže koja je najmanje štetna za okoliš,
- povlačenju ponude određenih proizvoda i usluga za koje se smatra da su štetni za okoliš.³⁸

Kao primjer društveno odgovornog poslovanja u Hrvatskoj, možemo uzeti Hrvatski Telekom koji je pokrenuo posebnu web-stranicu koja je posvećena održivom razvoju. Svjesni svoje uloge u društvu te velikog utjecaja na okoliš i gospodarstvo, Hrvatski Telekom kao temelj budućeg razvoja ističe digitalizaciju, kontinuirani razvoj infrastrukture te osmišljanje naprednih tehnoloških rješenja. Hrvatski Telekom je jedina telekomunikacijska kompanija u Hrvatskoj koja je nositelj ISO 14001 certifikata za gospodarenje okolišem te je fokusirana na korištenje zelene tehnologije i rješenja kojima se štede energija i smanjuje emisija stakleničkih plinova. Također, tijekom svoj djelovanja pokušavaju biti odgovoran partner koji kontinuirano i promišljeno unaprjeđuje

---

³⁸ Kotler, P., Lee, N., Društveno odgovorno poslovanje, Suvremena teorija i najbolja praksa, Zagreb, 2011., str. 25

svoj pristup te potiču društvo na intenzivnije promišljanje o bitnosti održivog poslovanja.³⁹

Ovim poglavljem zaključujemo da je pitanje održivog razvoja došlo prevelikim iskorištavanjem prirode, korištenjem tehnologije koja je narušila ravnotežu u prirodi, onečistiti zrak, mora, jezera, šume, zbog čega se čovjek zabrinuo za stanje okoliša. Budući da gospodarstvom upravljaju ljudi, samo gospodarstvo ovisit će o prirodi i njezinom resursima, pa globalni ciljevi održivog razvoja moraju biti univerzalni i primjenjivi u svim zemljama i od svih ljudi.

---

³⁹ Društveno odgovorno poslovanje u Hrvatskoj, Hrvatski Telekom predstavio inovativnu web stranicu posvećenu povećanu društvenoj odgovornosti, 2020., dostupno na: <https://www.dop.hr/hrvatski-telekom-predstavio-inovativnu-web-stranicu-posvecenu-drustvenoj-odgovornos/> (pristupljeno 23. Rujna 2020.)

6. ZAKLJUČAK

Gospodarstvo je otvoren sustav i povezan je s okolišem preko čovjeka još od njegova postanka. Gospodarski rast i čovjekova potreba za profitom i blagostanjem ne smiju bitno utjecati na ugrožavanje opstanka budućih generacija pretjeranim i neracionalnim korištenjem neobnovljivih izvora prirodnih resursa te dugoročnim onečišćenjem prirode.

Moderni način razmišljanja upućuje da iz siromaštva nastaju najveći ekološki problemi i samo države koje imaju bogat prirodni resurs i koje raspolažu znanje prilikom njegova korištenja mogu se smatrati ekonomski uspješnim državama. Odnosno, samo u društvu koje se zasniva na znanjima koje reguliraju zahtjeve razvitka i koje jamče pravilno korištenje obnovljivih resursa, očuvanje kvalitete prirode i biološku raznolikost moguće je postići usklađenost gospodarskih, društvenih i ekoloških čimbenika.

Kako nije moguće isključiti čovjeka iz procesa njegova djelovanja na prirodu da bi se zadovoljili njegovi zahtjevi, njegovo interveniranje mora biti smišljeno i u skladu sa suvremenim znanstvenim otkrićima. Naglim razvojem stanovništva te pojedinih gospodarskih grana (industrija i tehnologije, poljoprivreda, promet, turizam) odražava se u nepovratnoj preobrazbi prirode, te utječe na povećanje onečišćenja okoliša. Isto tako, razvijanjem gradova oduzima se prirodni prostor, te dolazi do ugrožavanja i uništavanja životinjskih staništa. Razvojem gospodarstva povećati će se i količina proizvedenog otpada te ograničiti prostor njegove pohrane, a prisilnom povećanjem deponija prouzrokovati će velikih nepogode za stanovništvo i prirodu.

Čovjekova težnja za opstankom razvijala je nove tehnologije. Razvojem znanosti i moderne tehnologije moguće je povećati iskorištenost energije te smanjiti stvaranje velikih količina otpada koji nastaje gospodarskim razvojem. Isto tako, stvaraju se novi proizvodi koji pružaju blagostanje i ekološki prihvatljive proizvode.

Nadalje, razvoj gospodarstva i povećanje stanovništva zahtjeva veću proizvodnju hrane, čime se dolazi do problema opterećenosti poljoprivrednih površina i njezine nestabilnosti. Jedan od najznačajnijih prijetnji je uporaba gnojiva i pesticida. Pri

zadovoljenju čovjekovih potreba razvija se promet i turizma. Glavni utjecaji koji promet ima na okoliš su staklenički plinovi, prometno onečišćenje zraka koji se nalaze u koheziji s blagostanjem koje čovjek dobije razvojem prometa. Dok je za razvoj turizma od iznimne važnosti očuvanje i kvaliteta prirode.

Kako bi smo promijenili odnos ljudi prema prirodi, potrebno je shvaćanje ekoloških posljedica koji imaju veliki utjecaj za budući razvoj. Svijest o velikoj iscrpljenosti prirodnih blagodati stvara potrebu pronalaženja rješenja koja će poistovjetiti potrebe čovjeka s mogućnostima koje nam pruža priroda.

LITERATURA

Knjige:

1. Črnjar, M., Ekonomija i zaštita okoliša, Školska knjiga; Zagreb, Glosa; Rijeka, Zagreb - Rijeka, 2002
2. Črnjar, M., Menagement održiva razvoja, Sveučilište u Rijeci, Rijeka, 2009.
3. Golubić, J., Promet i okoliš, Fakultet prometnih znanosti u Zagreb, Zagreb, 2018.
4. Kotler, P., Lee, N., Društveno odgovorno poslovanje, Suvremena teorija i najbolja praksa, Zagreb, 2011.

Članci:

1. Lajnović, D., Vulić, V., Tehnologija i inovacije, ekonomski fakultet Podgorica, Podgorica 2010., dostupno na:
<http://www.preduzetnistvo.ef.ac.me/dokumenta/tehnologijaiinovacijeskripta.pdf>
(1. Rujna 2020.)
2. Lončar, J., Globalizacija i/ili održivi razvoj, PMF Zagreb, Zagreb, 2020., dostupno na: file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/01_GH2019_2_Jelena_Loncar.pdf
(pristupljeno 18 kolovoz 2020)
3. Pavić Rogošić, L., Društveno odgovorno poslovanje, Odras, 2005., str. 1-2., dostupno na: <http://www.odraz.hr/media/21845/dop.pdf> (21.rujna 2020.)

Rad u zborniku:

1. Beg, M. „Održivi ekonomski razvoj“, u: Zbornik o Modelima razvoja hrvatskog gospodarstva (ur. Družić, G.; Družić, I.), Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2018.,dostupno na:
<http://web.efzg.hr/repec/Chapters/chapter18-16.pdf> (20.lipnja.2020.)

Internet izvori:

1. Državni zavod za statistiku, Dolasci i noćenja tursita 2019., Zagreb, 2020., dostupno na:
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/04-03-02_01_2019.htm (21.rujna 2020.)
2. Društveno odgovorno poslovanje u HR, Održivi razvoj,2010., dostupno na:
<https://www.dop.hr/odrzivi-razvoj/> (18.kolovoz 2020)
3. Društveno odgovorno poslovanje u Hrvatskoj, Hrvatski Telekom predstavio inovativnu web stranicu posvećenu povećanu društvenoj odgovornosti, 2020., dostupno na: <https://www.dop.hr/hrvatski-telekom-predstavio-inovativnu-web-stranicu-posvecenu-drustvenoj-odgovornos/> (23. Rujna 2020.)
4. EPALÉ, Environmental awareness and protection, 2020., dostupno na:
<https://epale.ec.europa.eu/en/blog/epale-focus-environmental-awareness-and-protection> (21.rujna 2020)
5. Europska agencija za zaštitu okoliša, Zdrav okoliš preduvjet je za osiguranje održivog gospodarstva i pravednog društva, 2019., dostupno na:
6. <https://www.eea.europa.eu/hr/articles/zdrav-okolis-preduvjet-je-za> (06.kolovoza.2020)
7. Europska agencija za okoliš, Gospodarstvo: resursno učinkovito, zeleno i kružno, 2014.,dostupna na:<https://www.eea.europa.eu/hr/signals/signali-2014/clanci/gospodarstvo-resursno-ucinkovito-zeleno-i-kruzno> (12. lipnja 2020.)
8. Europska unija, Ususret zelenijoj i održivijoj Europi, 2019. dostupno na:
https://europa.eu/european-union/topics/environment_hr (21.rujna 2020.)
9. NATO Revija, Rast stanovništva: definirajući izazov 21. stoljeća, 2020., dostupno na:
https://www.nato.int/docu/review/2011/ClimateAction/Population_growth_challenge/CR/index.htm (21.rujna 2020.)
- 10.Obraz, Održivi razvoj, 2015., dostupno na: <http://www.odraz.hr/hr/nase teme/odrzivi-razvoj> (20. Kolovoza 2020)
- 11.Obraz, globalni ciljevi održivog razvoja do 2030, Obraz, Zagreb, 2015., dostupno na:

http://odraz.hr/media/291518/globalni%20ciljevi%20odrzivog%20razvoja%20do%202030_web.pdf (23. Rujna 2020.)

12. Prva, Industrijska revolucija, dostupno na:

<http://www.prva.hr/images/pdf/LEKCIJA%2013%20%20INDUSTRIJSKA%20REVOLUCIJA.pdf> (pristupljeno 21. rujna 2020.)

13. Pavić Rogošić, L., Društveno odgovorno poslovanje, Odraz, 2005., str. 1-2., dostupno na: <http://www.odraz.hr/media/21845/dop.pdf> (21. Rujna.2020.)

14. Pečjak, V., Ekološka kriza i čovjeka, 2019., dostupno na:

[file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/Napredak 2009 3 4 10 V Pe jak Ekolo k a kriza i ovjek napredak 150 3 4 477 487 2009.pdf](file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/Napredak%202009%203%204%2010%20V%20Pe%20jak%20Ekolo%20ska%20kriza%20i%20ovjek%20napredak%20150%203%204%20477%20487%202009.pdf)

(pristupljeno 20. kolovoza 2020.)

15. Škrtić, M., M., Horvatinčić, K., Vuković, D., Rizici i mogućnosti primjene novih tehnologija s obzirom na zaštitu okoliša i održivost, Zagreb, 2011., dostupno na:

<https://www.bib.irb.hr/550944> (6. Kolovoz 2020)

POPIS SLIKA:

Slika 1: Međuodnos gospodarstva i okoliša

Slika 2: Gospodarsko - ekološki sustav

Slika 3: Ekološki pokazatelji u odnosu na razinu nacionalnog dohotka

Slika 4: Odvajanje gospodarskog rasta od uporabe prirodnog resursa

Slika 5: Odnos čovjeka i okoliša na području prometa

SAŽETAK

U ovom radu riječ je o analiziranju odnosa gospodarstva i okoliša. Pojavom ljudi započinje proces prilagođavanja prirode sa njihovim zahtjevima. Razvoj industrije, tehnologije, prometa, masovnog turizma i dr. gospodarskih djelatnosti djeluju na okoliš i ostavljaju neizbrisiv trag koji će osjećati i buduće generacije. Nemoguće je odvojiti gospodarstvo od prirode u kojoj se provode gospodarske djelatnosti, jer način njegovim upravljanjem bitno utječe na okoliš. Neracionalnim odlukama pojedinih osoba u svezi s ekološkim problemima može rezultirati prekomjerno trošenje prirodnih resursa. Održivi razvoj jedini je način za rješavanje društvenih i gospodarskih kriza kojim se nastoji zadovoljiti potrebe ljudi, a da se pri tome ne ugrožava prirodni okoliš. Ako se nastavi put čovjekova uništenja prirode, budućnost generacija kako ljudi tako i biljaka i životinja suočiti će se s ozbiljnim problemom propadanja.

Ključne riječi: gospodarstvo, okoliš, onečišćenje okoliša, ekološka svijest, održivi razvoj

SUMMARY

This paper analyzes the relationship between the economy and the environment. With the appearance of people, the process of adapting nature to their demands begins. The development of industry, technology, transport, mass tourism, etc. economic activities have an impact on the environment and leave an indelible mark that future generations will feel. It is impossible to separate the economy from the nature in which economic activities are carried out, as its management significantly affects the environment. Irrational decisions of individual persons concerning environmental problems can result in overexploitation of natural resources. Sustainable development is the only way to address social and economic crises that seek to meet people's needs without compromising the natural environment. If the path of human destruction of nature continues, the future of generations of both humans and plants and animals will face a serious problem of degradation.

Key words: economy, environment, environmental pollution, environmental awareness, sustainable development